

پدافند غیر عامل

(اصول و مبانی)

مؤلف:

سید محمد میر سمیعی

تابستان ۱۳۹۱

سرشناسه	:	میرسمعی، سیدمحمد، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور	:	پدافند غیرعامل / مولف سید محمد میرسمعی.
مشخصات نشر	:	تهران: ارتش ج.ا.ا، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی نهجا، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	:	۲۳۵ص: نمودار (رنگی)
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۲۵۵۰-۶-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه
موضوع	:	دفاع از غیر نظامیان
موضوع	:	دفاع ملی
شناسه افزوده	:	ایران، ارتش، نیروی هوایی، مرکز انتشارات راهبردی
رده‌بندی کنگره	:	UA۹۹۲/م۹۰۴۱۹۱
رده‌بندی دیویی	:	۳۶۲/۳۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۹۶۷۰۹۰

نام کتاب: پدافند غیرعامل (اصول و مبانی)

تألیف: سیدمحمد میرسمعی

ویراستاران علمی: دکتر نیک بخش حبیبی

ویراستاران ادبی: دکتر کامیار حسینی، حامد قره‌باغی

نوبت چاپ: اول (۱۳۹۱)

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

صفحه آرای و طراحی جلد: حامد قره‌باغی

چاپ و صحافی: چاپخانه نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران

ناشر: مرکز انتشارات راهبردی نهجا- تهران، خیابان پیروزی، ستاد نیروی هوایی ارتش ج.ا.ا، دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نهجا.

صندوق پستی: ۱۷۵۲۴۴۱۲۴ نامبر: ۳۳۳۷۴۳۶ تلفن: ۳۳۳۴۳۳۴۲-۰۲۱

دفتر پژوهش‌های نظری و مطالعات راهبردی نهجا

حق چاپ برای مرکز انتشارات راهبردی نهجا محفوظ است.

سخن ناشر:

در طول تاریخ چند هزار ساله بشری انسان و جوامع انسانی همواره در تهدید جنگ و خشونت‌های حاصل از آن بوده به‌طوری که در قرن بیستم بیش از ۲۲۰ جنگ به‌وقوع پیوسته که بیش از ۲۰۰ میلیون تلفات انسانی در بر داشته‌است و تنها در طی ۵۷ سال یعنی طی سال‌های ۱۹۴۵-۲۰۱۲ در روی کره زمین چند هفته بدون جنگ بوده و جالب اینکه اکثر این جنگ‌ها در کشورهای جهان سوم به‌وقوع پیوسته‌است.

مطالعات و بررسی‌های تاریخی از جنگ‌های گذشته نشان می‌دهد که کشورهایی که طعم خرابی و خسارات ناشی از جنگ را چشیده‌اند برای حفظ سرمایه‌های ملی و منابع حیاتی خود توجه خاص و ویژه‌ای به پدافند غیرعامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند.

با توجه به اقدامات اخیر در جنگ‌ها و پیشرفت‌های فناوری، توجه به مسئله پدافند غیرعامل حائز اهمیت بوده و لازم است به‌منظور دستیابی به اهداف و اصول پدافند غیرعامل، فرهنگ پدافند غیرعامل در تمام سطوح و بخش‌های مختلف توسعه یابد تا با بهره‌گیری از آن، نیروی انسانی، تأسیسات و تجهیزات حساس و حیاتی در زمان تهدیدات گسترده دشمن حفظ گردد.

توجه به پدافند غیرعامل در مقابله با تهدیدات و تقلیل خسارات ناشی از حملات کشورهای مهاجم، امری بسیار مهم و ضروری است و باید جهت جلوگیری از آسیب‌پذیری‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی و امنیت مراکز حیاتی و مهم کشور از قبیل پالاشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، بنادر، مجتمع‌های صنعتی، مراکز ارتباطی و مراکز قرارگاه‌های فرماندهی، به پدافند غیرعامل روی آورد.

با توجه به اینکه مؤلف محترم دارای تجارب ارزنده در مورد تهدیدات پدافند غیرعامل به دلیل برخورداری از تجربه عملی عملیات هوایی و مسئولیت‌های اجرایی و ستادی در این حوزه می‌باشد محتوای این کتاب می‌تواند به عنوان یک منبع مناسب در زمینه پدافند غیرعامل در موارد مختلف آموزشی، عملیاتی، تهیه و تدوین دستورالعمل‌های عملیاتی، و برنامه‌ریزی‌های لازم در جهت بالابردن توان دفاعی کشور مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد.

لذا مرکز انتشارات راهبردی نیروی هوایی در راستای مسئولیت و پشتیبانی‌های تعریف شده اقدام به نشر و چاپ این کتاب نموده که قابل استفاده در کلیه مراکز علمی و دانشگاهی و پژوهشی و اجرایی می‌باشد.

کتاب حاضر دارای مطالب جدیدی در زمینه پدافند غیرعامل برای استفاده اساتید و دانشجویان مقطع کارشناسی می‌باشد که خالی از اشکال نخواهد بود، لذا نظرات و پیشنهاد‌های اصلاحی شما عزیزان ما را در ارتقاء و غنی‌سازی این تلاش علمی دلگرم نموده که انشاءالله در نزد خداوند بزرگ مأجور و محفوظ خواهد بود.

مرکز انتشارات راهبردی نهاجا

پیشگفتار:

"هر ظرفی با ریختن چیزی در آن پر می‌شود جز ظرف دانش که هر چه در آن جای

دهی، وسعتش بیشتر می‌شود."

(حکمت ۲۰۵ نهج البلاغه)

جنگ یکی از عناصر پایدار تاریخ بشری است که جامعه شناسان آن را به عنوان یک پدیده و واقعیت اجتماعی قلمداد نموده‌اند، به طوری که در تاریخ پنج هزار ساله تمدن بشری فقط ۶۸ سال بدون جنگ و درگیری بوده‌است.

جنگ‌ها با پیشرفت فناوری و به کارگیری تسلیحات مدرن ماهیت پیچیده‌تر و مخرب‌تری به خود گرفته و هر روز در گوشه‌ای از جهان، شاهد کشتار انبوه انسان‌های مظلوم، تخریب و انهدام منابع و سرمایه‌ها و مراکز حیاتی و اقتصادی آنها در اثر بمباران‌ها هستیم که نه تنها کم نشده‌اند بلکه روز به روز این تجاوزات بر علیه مردم مظلوم در حال افزایش می‌باشد. از این رو به کارگیری "پدافند غیرعامل" در جهت مقابله با تهدیدات و تقلیل خسارات ناشی از حملات هوایی و زمینی کشور مهاجم، موضوعی بنیادی و اساسی است که وسعت و گسترده آن تقریباً تمامی مراکز حیاتی و آسیب‌پذیر اقتصادی، سیاسی، نظامی، ارتباطی، علمی، فرهنگی (نیروگاه‌ها، فرارگاه‌های فرماندهی، پل‌های استراتژیک و راه‌های تدارکاتی، بنادر، پالایشگاه‌ها و مجتمع‌های بزرگ صنعتی کشور و ...) را در بر گرفته و حفظ امنیت ملی، استقلال سیاسی و اقتصادی و پیروزی در جنگ به نحو چشم‌گیری وابسته به برنامه‌ریزی همه جانبه در موضوع یاد شده می‌باشد.

تجارب حاصله از جنگ‌های گذشته، خصوصاً هشت سال دفاع مقدس و جنگ‌های اخیر مؤید این نظر است که کشور مهاجم جهت درهم شکستن اراده ملت و توان اقتصادی و نظامی کشور مورد تهاجم، ثقل توجه خود را صرف بمباران و انهدام مراکز

حیاتی و حساس نموده، مراکزی که در آن اقدامات پدافند غیرعامل منظور نشده باشد تا خسارت کلان و قابل توجهی را وارد نماید، که این امر تأثیرات اجتناب ناپذیری در تزلزل امنیت ملی و ایجاد بحران‌های شدید سیاسی، اقتصادی و اجتماعی خواهد گذارد. نگرشی تحقیقی به آمار و سوابق ثبت شده در جنگ‌های گذشته و معاصر مؤید این موضوع و حقیقت است که سلاح‌های پدافندعامل در حال حاضر نمی‌توانند به تنهایی به مقابله با سلاح‌های مدرن و مخرب آفندی جهت حفاظت مراکز حیاتی و حساس و نیروی انسانی نظامی و غیر نظامی برآیند. ضمن آن که در شرایط نامتقارن و برتری تسلیحاتی دشمن، استفاده از روش‌های غیرمستقیم از جمله اقدامات پدافند غیرعامل می‌تواند به ناموفق ماندن دشمن منجر گردد.

نگاهی به گذشته نشانگر آن است که پدافند غیرعامل از جمله مواردی است که در زمینه‌های مختلف نیازمند شناخت، رشد و توسعه کمی و کیفی بوده که متأسفانه تاکنون چه در سطوح نظامی و چه در سطوح غیر نظامی مورد توجه و عنایت شایسته و مطلوب نبوده است.

این دغدغه فکری در ذهن و فکر شاهدان تخریب سرمایه‌های کلان ملی در طول جنگ تحمیلی وجود داشته که در زمینه پدافند غیرعامل با عنایت به پیچیدگی، گستردگی و تخصصی بودن موضوع و جایگاه خاص آن در امنیت ملی، باید برنامه‌ریزی جدی، فراگیر، جامع و پیوسته‌ای نمود.

اندیشه تهیه و تدوین این کتاب با ۸ فصل در زمینه پدافند غیرعامل جهت استفاده اساتید و دانشجویان، یکی از راهکارهای مهم و اصولی و زیربنایی در نیل به اهداف والای مورد بحث می‌باشد، زیرا نگارنده معتقد است که یکی از گام‌های اولیه در این

راستا که نقش محوری و تعیین کننده در شروع و استمرار و تسهیل اقدامات بعدی خواهد داشت، ایجاد فرهنگ و شناخت و باور در فرماندهان، مدیران و مسئولان سطوح عالی و میانی و مخاطبان ذریعته سازمان‌های نظامی و غیرنظامی کشور می‌باشد. نوشتار حاضر تلاشی است جهت تجميع مباحث مختلف مرتبط با پدافند غیرعامل که شامل مبانی کلی در حوزه پدافند غیرعامل، شناخت تهدیدات سخت و نرم، اصول افا در پدافند غیرعامل، پوشش، سامانه اعلام خطر، آمایش سرزمینی، سازه‌های امن و استحکامات دفاعی، مدیریت بحران در پدافند غیر عامل می‌باشد. امید است در این روند با عنایت به خداوند متعال، در راه تحقق اهداف یاد شده و حفاظت مراکز حیاتی و حساس و سرمایه‌های ملی و استقلال کشور در برابر تهدیدات بالقوه و بالفعل موجود و مایوس نمودن دشمنان گامی مؤثر برداریم.

سید محمد میرسمیعی

تهران

مهر ۱۳۹۱ / اکتبر ۲۰۱۲ / ذی القعدة ۱۴۳۳

۱	فصل اول: مبانی کلی در حوزه پدافند غیرعامل.....
۳	۱-۱- کلیات
۷	۱-۲- جنگ و نسل‌های آن
۱۰	۱-۳- تئوری جنگ موازی
۱۵	۱-۴- راهبرد انهدام مراکز ثقل
۱۸	۱-۵- راهبرد بقاء
۱۹	۱-۶- طبیعت و پدافند غیرعامل
۲۲	۱-۷- تاریخچه و سوابق جهانی پدافند غیرعامل
۲۷	۱-۸- اقدامات پدافند غیرعامل در برخی از کشورهای جهان
۲۹	۱-۹- سیاست‌های کلی نظام در بخش پدافند غیرعامل
۳۱	۱-۱۰- سیاست‌های کلی دفاعی ج.ا.ا در خصوص پدافند غیرعامل
۳۲	۱-۱۱- اهمیت پدافند غیرعامل
۳۳	۱-۱۲- اهداف پدافند غیرعامل
۳۵	فصل دوم: شناخت تهدیدات.....
۳۷	۲-۱- کلیات
۴۰	۲-۲- تهدیدات در پدافند غیرعامل
۴۲	۲-۳- تهدیدات سخت
۴۲	۲-۳-۱- تهدیدات تسلیحات متعارف
۱۰۰	۲-۳-۲- تهدیدات تسلیحات غیرمتعارف
۱۲۱	۲-۴- تهدیدات نرم
۱۲۲	۲-۴-۱- جنگ نرم
۱۲۶	۲-۴-۲- جنگ اطلاعات

فصل سوم: اصول و مبانی افا ۱۴۱

- ۱۴۳ ۱-۳- کلیات
۱۴۴ ۲-۳- استتار
۱۵۰ ۳-۳- اختفاء
۱۵۳ ۴-۳- فریب

فصل چهارم: پوشش ۱۵۹

- ۱۶۱ ۱-۴- کلیات
۱۶۱ ۲-۴- دود
۱۷۲ ۳-۴- بخار آب
۱۷۳ ۴-۴- بالن یا بادکنک

فصل پنجم: سامانه اعلام خطر ۱۷۵

- ۱۷۷ ۱-۵- کلیات
۱۷۷ ۲-۵- انواع اعلام خطر
۱۷۸ ۳-۵- مراحل اعلام خطر
۱۷۸ ۴-۵- روش‌های اعلام خطر دور
۱۷۹ ۵-۵- مهم‌ترین منابع اصلی اعلام خطر
۱۷۹ ۶-۵- الزامات سامانه اعلام خطر
۱۸۰ ۷-۵- وسایل و علائم مورد استفاده در سامانه اعلام خطر هوایی
۱۸۱ ۸-۵- سامانه ارتباطات در اعلام خطر
۱۸۱ ۹-۵- وضعیت‌های مختلف سامانه‌های اعلام خطر هوایی

۱۸۳	فصل ششم: آمایش سرزمینی و مکان یابی
۱۸۵	۱-۶- کلیات
۱۸۵	۲-۶- آمایش سرزمینی
۱۹۰	۳-۶- مکان یابی
۱۹۵	۴-۶- سامانه اطلاعات جغرافیایی
۱۹۹	فصل هفتم: سازه های امن و استحکامات دفاعی
۲۰۰	۱-۷- کلیات
۲۰۱	۲-۷- طبقه بندی اماکن و تأسیسات
۲۰۲	۳-۷- حریم حفاظت
۲۰۲	۴-۷- حریم امنیتی
۲۰۲	۵-۷- سازه های دفاعی / نظامی
۲۰۳	۶-۷- تعیین درجه حفاظت
۲۰۴	۷-۷- انواع سازه های امن دفاعی
۲۰۶	۸-۷- انواع استحکامات دفاعی
۲۱۱	۹-۷- مقررات ملی ساختمان
۲۱۳	فصل هشتم: مدیریت بحران و پدافند غیرعامل
۲۱۵	۱-۸- کلیات
۲۱۵	۲-۸- درجه بندی بحران
۲۱۶	۳-۸- انواع بحران
۲۱۷	۴-۸- مدیریت بحران
۲۱۹	۵-۸- مدیریت بحران و پدافند غیرعامل
۲۲۱	۶-۸- مشکلات ناشی از رعایت نکردن ملاحظات پدافند غیرعامل
۲۲۳	۷-۸- نقش اطلاعات در مدیریت بحران
۲۲۴	۸-۸- مراحل مدیریت بحران
۲۳۱	منابع